

9. Kaasulaitos

Yleistä

Vuosi 1974, kaasulaitoksen 114. toimintavuosi ja 74. vuosi Helsingin kaupungin laitoksena, oli monessa suhteessa merkityksellinen. Niinpä mm. ensimmäisen kerran kaasun tuotanto perustui koko vuoden ajan raakaöljystä saatavan nestekaasun eli butaanin käyttöön kaupunkikaasun raaka-aineena. Vaikka monimutkainen, pitkälle automatisoitu kaasunvalmistuslaitteisto vaatiikin käyttö- ja huoltohenkilökunnalta erittäin suurta valppautta ja ammattitaitoa, kyettiin kaasuntuotantoa jatkamaan häiriöttömästi ja turvallisesti uusin menetelmin.

Butaanista valmistettu kaupunkikaasu poikkeaa ominaisuuksiltaan jonkin verran aikaisemmasta hiilikaasusta joten kertomusvuoden alkupuolella ilmeni tarvetta säätää ja tarkistaa asiakkaiden kaasulaitteita. Tästä työstä vastasi kaasulaitoksen jakeluosaston henkilökunta. Vaikka työ oli varsin laaja ja se oli tehtävä mahdollisimman nopeasti muun työn lisäksi, kaasunkuluttajien palvelu kyettiin nytkin toteuttamaan kaikkien tyydytykseksi.

Kaasulaitoksen tehdasalueella *Sörnäisissä* tapahtui vuoden aikana suuria muutoksia. Kaikki hiilikaasulaitoksen lopettamisen yhteydessä tarpeettomiksi käyneet *rakennukset* ja laitteet purettiin. Laitoksen käytöstä vapautuneet *alueet* luovutettiin pääasiassa sähkölaitoksen hallintaan ja kaasulaitokselle jääneellä alueella suoritettiin kunnostustöitä, jotka jatkuvat edelleen.

Uusi kaasunvalmistuslaitteisto toimi koko vuoden ajan hyvin. *Hiilikaasulaitoksen* lopetettua toimintansa, loppuivat myös sen ympäristölleen aiheuttamat haitat, joten tuotannonmuutos merkitsi tässä mielessä suurta parannusta.

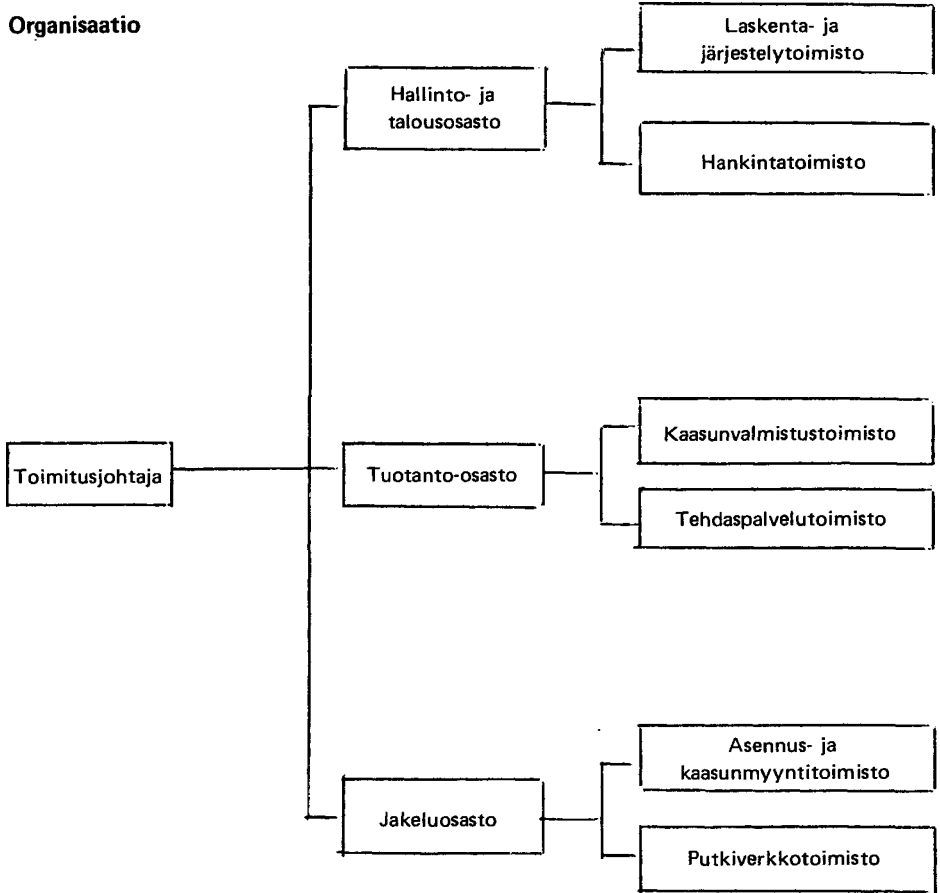
Kaasunmyynnin kehitys oli samansuuntaista kuin edellisinä vuosina. Pienkulutustariffien osalta tapahtui lievää laskua kun taas suurkulutustariffeilla ja erikoishinnalla myydyt kaasumäärät pysyivät suunnilleen ennallaan. Myydyt kaasun kokonaismäärä oli jonkin verran pienempi kuin v. 1973. Tämä johtui toisaalta siitä, että butaanissa valmistetulla kaasulla on korkeampi lämpöarvo hiilikaasuun verrattuna ja kaasua tarvittiin siis määrällisesti entistä vähemmän sekä toisaalta jatkuvasta energiansäästökampanjasta. Myös kaasumittareiden erilainen rahastusjärjestelmä aiheutti myyntilukujen näennäistä pientymistä kertomusvuoden aikana. Kaasunjakeluverkostoa ei varsinaisesti laajennettu, mutta kaupungin muut toimenpiteet kuten mm. metron rakentaminen aiheuttivat lukuisia katuputkiverkoston siirtotöitä. Teollisuuslaitosten lautakunta teki 5.11. esityksen kotitalouksien kaasunkäyttövelvollisuuden lakkauttamisesta itäisissä kaupunginosissa, mutta kaupunginvaltuusto ei käsitellyt asiaa kertomusvuoden aikana.

Henkilökunta ja organisaatio

Vuoden 1973 joulukuussa tapahtuneen tuotannonmuutoksen ja sen aiheuttamien tehtävä- ja organisaatiojärjestelyjen takia lakkautettiin kertomusvuoden aikana seuraavat toimintayksiköt: *laboratorio- ja sivutuotetoimisto, suunnittelutoimisto ja koksinyyntitoimisto* sekä *öljynkaasutustoimisto*, jonka tehtävänä oli huolehtia uuden öljynkaasutuslaitoksen koekäytöstä. Organisaatiokaavio esitetään seuraavalla sivulla.

Toimistojen lakkauttaminen

Organisaatio

Taulukko 1 Henkilökunta

Henkilökuntaryhmä	Henkilöitä palveluksessa 31.12.1973	Henkilökunnan muutokset						Henkilöitä palveluksessa 31.12.1974
		Kvsto tai Khs nimitti	Teolk nimitti	Toim. joht. nimitti	Eronneet	Eläkkeelle siirtyneet	Kuolleet	
Vakin. virkailijat	29	—	—	—	1	2	—	26
Tilapäiset viranhaltijat ja viransijaiset	4	—	—	—	1	—	—	3
Työsopimussuhteessa olevat kuukausi- palkkaiset	72	—	—	31	35	1	—	67
Työntekijät	97	—	—	7	18	3	—	83
Yhteensä	202	—	—	38	55	6	—	179

Kaasulaitoksen palveluksessa oli vuoden lopussa yhteensä 179 henkilöä eli 23 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Viereisellä sivulla esitetystä taulusta käy selville henkilökunnan jakautuminen työsuhteen mukaan sekä vaihtuvuus kertomusvuoden aikana.

Henkilökunta ja vaihtuvuus

Toimintavuonna tapahtui lukuisia muutoksia kaasulaitoksen henkilökunnan piirissä eläkkeelle siirtymisten ja eroamisten takia. Mm. jakeluosaston päällikkö Suhonen erosi laitoksen palveluksesta 1.11. siirtyen työkyvyttömyyseläkkeelle, eikä virkaa ehditty täyttää kertomusvuoden aikana. Merkille pantavaa oli, että lähes puolet työsuhteissa olleista kuukausipalkkaisista vaihtui kertomusvuoden aikana.

Toiminta

Kaasulaitoksen ainoa tuote oli kertomusvuoden aikana kaupunkikaasu, jota valmistettiin yksinomaan *butaania* raaka-aineena käyttäen. Sivutoimintana kaasulaitos myi kertomusvuoden aikana hiilikaasutoiminnan kaudelta varastoon jääneen *koksin* 18 186 tonnia.

Tuotteet

Kaasulaitos luovutti 1.1. lukien sähkölaitoksen hallintaan Parrukadun pohjoispuolella olevat tuotannonmuutoksen takia kaasulaitokselle tarpeettomiksi käyneet *alueet*. Sähkölaitoksen Hanasaaren voimalaitoksen rakennustöiden takia siirrettiin satamarata kulkemaan kaasulaitoksen entisen tehdasalueen halki Kaasutehtaan kadulta Sörnäisten rantatielle, joten rata on nyt kaasulaitoksen ja sähkölaitoksen alueiden rajana.

*Alue-
luovutus*

Tuotannon raaka-aineena käytettiin kertomusvuonna Neste Oy:n Porvoon jalostamolta saatua *butaania* 12 292,7 tn.

*Raaka-
aine*

Nestekaasun (butaanin) hankinta, käyttö ja varastointi:

	kg
varasto 1.1.1974	738 504
tuotu	12 788 577
käytetty	12 292 700
varasto 31.12.1974	1 234 381

Kaasun kokonaistuotanto oli kertomusvuonna 27,67 (ed. v:nä 39,03) milj. m³. Tuotannon supistuminen johtui siitä, että hiilikaasulaitoksen lopetettua toimintansa ei koksiumien lämmittämiseen tarvittavaa kaasua enää valmistettu.

*Kaasun-
valmistus*

Kaupunkikaasun valmistus ja käyttö v. 1974

	m ³
kokonaisvalmistus, josta	27 660 666
- kaasulaitoksen oma kulutus	143 871
- kaasua syötetty jakeluverkostoon	27 516 795

Vuoden aikana tarkistettiin kaasunmyyntitariffeja kahdesti. Korotettuja tariffeja sovellettiin ensimmäisen kerran 23.2 tapahtuneesta kaasumittarien luennasta lähtien ja toinen tariffien korotus toteutettiin 1.9. suoritetusta luennasta alkaen.

*Kaasun
myynti*

Kaasunkulutuksen jakautuminen kulutusryhmittäin:

*Kaasun
kulutus*

	m ³	%
- tariffit	23 396 541	84.57
- huoneiden lämmitys	970 213	3.50
- oma kulutus	143 871	0.52
- vuodot, nesteytyminen, mittauserot	3 158 072	11.41
Yht.	27 668 697	100.00